

Značaj informativnih i komunikacijskih tehnologija u smanjenju siromaštva

Phil Marker
Kerry McNamara
Lindsay Wallace

U svrhu ove studije ICT su definisane kao tehnologije koje olakšavaju komunikaciju i procesiranje i prenos informacija elektronskim sredstvima. Ova definicija pokriva širok spektar ICT, od radija i televizije do telefona (fiksni i mobilni), kompjutera i Interneta.

Uloga ICTs u borbi protiv siromaštva i promocija održivog razvoja su bili predmet velikog broja debata i eksperimenata u međunarodnoj zajednici. Kontrast između kompleksnosti i troškova nekih od ovih tehnologija kao i zahtevne, bazične potrebe siromašnih vodili su nekim sumnjama u to da li ICT treba da budu prioritet DFID-a i drugih razvojnih agencija ili samo zemalja u razvoju. Drugi su pozdravili ove tehnologije izražavajući velike nade za zemlje u razvoju ali i upozoravali na rast "digitalne podele" između bogatih i siromašnih koja bi trebalo da se smanji udruženom međunarodnom akcijom.

Ako su dobro organizovane, ICTs imaju ogroman potencijal kao orudje u povećanju protoka informacija i osnaživanje siromašnih ljudi. DFID i drugi razvojni partneri treba da rade zajednički sa zemljama u razvoju da maksimalizuju sveobuhvatni doprinos ICT u postizanju Međunarodnih razvojnih ciljeva.

PREVODI

Značaj informativnih i komunikacijskih tehnologija u smanjenju siromaštva

Phil Marker
Kerry McNamara
Lindsay Wallace

razmišljajte!

Izazovne ideje mogu da utiču na smanjenje siromaštva

Beograd 2009.

Ova publikacija je prevod DFIDove publikacije Information and Communication Technologies for Reducing Poverty, iz januara 2002.

Izdavač:

Centar za samostalni život invalida Srbije
11040 Beograd, Milenka Vesnića 3
www.cilsrbija.org

Za izdavača:

Borivoje Ljubinković

Prevod sa engleskog:

Mimica Živadinović

Priprema i dizajn:

Svetislav Marjanović

Štampa:

Print-UP doo Leskovac

Tiraž:

2000

ISBN

978-86-84463-13-7

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

316.344.23
007:004

МАРКЕР, Фил

Značaj informativnih i komunikacijskih
tehnologija u smanjenju siromaštva / Phil
Marker, Kerry McNamara, Lindsay Wallace ;
[prevod sa engleskog Mimica Živadinović] . -
Beograd : Centar za samostalni život invalida
Srbije, 2009 (Leskovac : Print-up) . - 31 str.
; 30 cm

Izv. stv. nasl. : The Significance of
Information and Communication Technologies
for Reducing Poverty. - Tiraž 2.000.

ISBN 978-86-84463-13-7

1. Макнамара, Кери [аутор] 2. Волас, Линдзи
[аутор]

а) Сиromаштво, б) Информациона технологија
COBISS . SR - ID 154940428

«Program Kontakt organizacije civilnog društva za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva, finansiran je sredstvima Odeljenja za međunarodni razvoj Ujedinjenog Kraljevstva namenjenih Vladi Republike Srbije da nadzire i koordinira implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva. Za sadržaj ovog dokumenta je jedino odgovoran Centar za samostalni život invalida Srbije. *Izneti stavovi ne mogu se smatrati zvaničnim stavovima Tima potpredsednika Vlade za implementaciju SSS.»*

Sadržaj

1. Sažetak	5
2. Informacije, komunikacije i siromaštvo	7
3. Informacije i komunikacijske, tehnologije i siromaštvo: uticaji i prepreke	13
4. Suočavanje sa izazovima	27

U okviru projekta Kontakt organizacije civilnog društva (KOCD) Centar za samostalni život invalida Srbije je preveo delove publikacije koju je DFID objavio pod nazivom The Significance or Informative Technologies in Poverty Reduction.

Department for International Development (DFID) je tokom 2002. godine vodio projekat **Razmišljajte!** u okviru svoje strategije razvoja uspešnih političkih opcija u okviru rada na smanjenju globalnog siromaštva i postizanja Milenijumskih razvojnih ciljeva.

Projekat je takodje imao za cilj podsticaj kreativnom razmišljanju i izazov postojećim stavovima koji bi trebalo da obuhvate sveopšte konsultacije u okviru samog DFID-a i svih drugih zainteresovanih strana.

Beograd 2009.

Sažetak

1

Ova studija postavlja, pre svega za DFID, osnovne principe koji ističu predložen pristup informativnih i komunikacijskih tehnologija (ICT) i razvoja. U svrhu ove studije ICT su definisane kao tehnologije koje olakšavaju komunikaciju i procesuiranje i prenos informacija elektronskim sredstvima. Ova definicija pokriva širok spektar ICT, od radija i televizije do telefona (fiksni i mobilni), kompjutera i Interneta.

2

Uloga ICT u borbi protiv siromaštva i promocija održivog razvoja su bili predmet velikog broja debata i eksperimenata u međunarodnoj zajednici. Kontrast između kompleksnosti i troškova nekih od ovih tehnologija kao i zahtevne, bazične potrebe siromašnih vodili su nekim sumnjama u to da li ICT treba da budu prioritet DFID-a i drugih razvojnih agencija ili samo zemalja u razvoju. Drugi su pozdravili ove tehnologije izražavajući velike nade za zemlje u razvoju ali i upozoravali na rast "digitalne podele" između bogatih i siromašnih koja bi trebalo da se smanji udruženom međunarodnom akcijom.

3

Studija se završava time da pristup ICT ne treba posmatrati kao kraj sam po sebi; mera uspeha progresa treba da bude ostvarivanje Međunarodnih razvojnih ciljeva a ne prosto

širenje tehnologije ili premošćavanje digitalnih podela. S druge strane potrebe za informisanjem i komunikacijom siromašnih i stvaranje informativno bogatih društava je esencijalni deo napora u borbi protiv siromaštva. Ako su dobro organizovane, ICT imaju ogroman potencijal kao orudje u povećanju protoka informacija i osnaživanje siromašnih ljudi. DFID i drugi razvojni partneri treba da rade zajednički sa zemljama u razvoju da maksimalizuju sveobuhvatni doprinos ICT u postizanju Medjunarodnih razvojnih ciljeva.

4

Preporuke koje je DFID dao svojim kancelarijama bi mogle da se razmotre i u drugim razvojnim agencijama i daju na razmatranje svim relevantnim akterima u društvu koji rade na smanjenju siromaštva:

- Privući pažnju informativnim i komunikacijskim aspektima siromaštva i njihovom pravilnom korišćenju u razvojnom procesu
- Uputiti ova pitanja na sve nacionalne strategije za smanjenje siromaštva
- Staviti fokus na stvaranje okruženja koje će omogućiti širenje ICT u preduzetništvu i inovacijama i slobodan protok informacija
- Pomoći najsiromašnijima u njihovim informativnim i komunikacijskim potrebama
- Unaprediti i fokusirati se na odgovor medjunarodne zajednice
- Ojačati zemlje u razvoju i njihov glas u medjunarodnim pregovorima o pitanjima ICT.

Informacije, komunikacije i siromaštvo

1.1

Siromaštvo ima višestruke i kompleksne uzroke. Siromašni nisu osiromašeni samo u bazičnim resursima. Njima nedostaje pristup informacijama koje su od vitalnog značaja za njihov život: informacije o tržišnim cenama dobara koje proizvode, o zdravlju, o strukturi i servisima javnih institucija i o njihovim pravima. Njima nedostaje politička vidljivost, glas u institucijama sistema i jaki odnosi koji utiču na oblikovanje njihovih života. Njima nedostaje pristup znanju, obrazovanju i razvojnim veštinama koje mogu da unaprede način njihovog života. Često im nedostaje pristup tržištu i institucijama, kako vladinim tako i socijalnim, koje mogu da im pruže neophodne resurse i usluge. Nedostaju im pristup i informacije o mogućnostima zarade.

1.2

Ovi uzroci se međusobno podržavaju i jačaju jedni druge. Postoji čvrsta veza između pristupa obrazovanju i znanju, posebno za devojčice i žene, i ključnih indikatora siromaštva kao što su smrtnost novorodjenčadi, planiranje porodice i žensko zdravlje. U siromašnim zajednicama nedostatak lokalnog školovanog osoblja (nastavnici, zdravstveni radnici, agroinženjeri) i prepreke sa kojima se sreću u pristupu vitalnim informacijama i proširivanju svojih veština jesu razlog niskoj obrazovnoj stopi, slaboj zdravstvenoj prosvetljenosti i onemogućava ih da se uspešno nose sa novim izazovima (sida, suše, poplave i sl.).

1.3

Ovakvi nedostaci su međusobno izmešani na nivou lokalne zajednice. Strukturalne prepreke ekonomskom rastu i često veoma nejednaka priroda tog rasta koja se javlja u zemljama u razvoju, dovode do siromaštva i nejednakosti. Slabo, neefikasno ili netransparentno tržište i društvene institucije, uključujući vladu, usporavaju ekonomski rast, slabe privatni sektor inovacija i investicija i slabe sposobnost društva da odgovori na potrebe siromašnih. Nedostatak efikasnih međunarodnih informacija i komunikacije, čak i oko osnovnog obavljanja posla, čini vladine institucije sporim i neodgovornim i premeštaju većinu tereta administrativnih transakcija na građane. Nejednak pristup i kontrola informacija stvara mogućnosti za korupciju i zadržavanje informacija od posebnog interesa za državu.

1.4

Siromašni imaju potrebe za informacijama, znanjem i komunikacijom kao i drugi ljudi, ali oni često ne znaju kako da dodju do njih i kako da ih koriste. Informacije, znanje i komunikacija su krovotok ekonomskih i društvenih interakcija. S druge strane, višestruka ograničenja sa kojima se siromašni sreću, onemogućavaju im da ispune svoje potrebe ili to rade na skuplji način koji ih dovodi u nepravedan i neravnopravan status. Na primer, medicinska sestra koja radi u selu, potroši ceo dan i plati autobusku kartu samo da bi otišla do grada i utvrdila raspored predavanja za svoje usavršavanje, a onda će ponovo morati da ide

na obuku. Poljoprivrednik prodaje svoje proizvode nakupcima znatno jeftinije jer nema informacije o cenama na tržištu. Dete može da umre od dijareje ako majka nije pročitala ili se informisala o oralnoj rehidracionalnoj terapiji.

1.5

Siromašni uglavnom nemaju efikasan glas u institucijama, politici i procesima koji oblikuju njihove živote. Ne utiču samo svakodnevni izazovi na život siromašnih, ostavljajući im malo vremena da izraze svoja prava i interese, nego su oni često onemogućeni da koriste instrumente za efikasno artikulisanje i akumuliranje svojih interesa, za učenje o svojim pravima i pravima na vladine servise, za pritisak na vladu na svim nivoima da pravovremeno odgovori na njihove potrebe i interese. Takav nedostatak efikasnog glasa dovodi do nedovoljne, često korumpirane, vlasti i servisa koji drže siromašne u podređenom položaju. Znanje i iskustvo siromašnih se često podcenjuje a njihovo vidjenje sopstvenih potreba i rešenja njihovih problema se često ignorišu.

1.6

Siromašni će imati koristi od boljeg protoka informacija u društvu, što će unaprediti efikasnost vlade, tržišta i drugih institucija. U društvima u kojima postoji dobar protok informacija i širok pristup komunikacijskim servisima, tržišta i vladine institucije su daleko efikasniji, transparentniji i odgovorniji. Institucije i organizacije koje služe siromašnima i brane njihove interese moraju da budu efikasnije. Informacije i znanje koje su od

vitalnog značaja za siromašne moraju da budu lako i u potpunosti pristupačni. Na osnovu informacija i sa orudjima komunikacije sa drugima, siromašni mogu da prave svoj izbor, daju svoje mišljenje, zahtevaju svoja prava i imaju više moći nad sopstvenim životima. Povećana komunikacija i protok informacija i znanja na način koji koristi siromašnima je kritična komponenta smanjenja siromaštva i održivog razvoja.

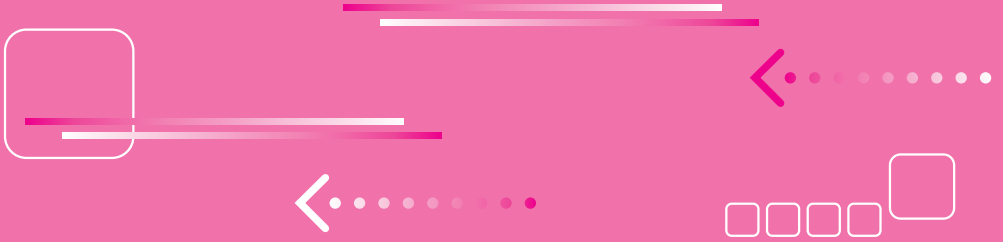
1.7

Unapredjenje protoka informacija i komunikacijskih servisa je neophodno ali nedovoljno u iskorenjivanju siromaštva. Kvalitet, različitost i relevantnost informacija su jednako važni kao i celovitost informacije dostupne u društvu. Čak ni relevantna informacija možda nije sama po sebi dovoljna. Poljoprivrednik može znati poslednje cene žita, ali i dalje neće biti u stanju da dobije dobru cenu za svoje žito usled nepravednih odnosa moći sa nakupcima ili slabe drumske povezanosti sa tržnicama i pijacama. Informacije i komunikacija se mogu koristiti kao orudje moći nad drugima, mogu da izazovu nasilje, dovedu do nejednakosti i predrasuda prema drugima. Dok unapredjenje protoka informacija i komunikacije u društvu može doprineti većem ekonomskom rastu na makro nivou, koristi od tog rasta se mogu nejednako distribuirati u okviru društva. Zbog toga, usmeravanje pažnje na informativne i komunikacijske potrebe siromašnih mora da čini važnu komponentu šire strategije borbe protiv siromaštva.

2 >

Informacije i komunikacijske tehnologije i siromaštvo: uticaji i prepreke

2.1

Informacije i komunikacijske tehnologije (ICT) igraju važnu ulogu u smanjenju siromaštva unapredjenjem protoka informacija i komunikacije. Mnogo pažnje se doskora posvećivalo novim tehnologijama u okviru ICT, kao što su Internet i mobilni telefoni. Samo celokupne ICT su relevantne za borbu protiv siromaštva. Radio i televizija su važna informativna orudja koja su raširenija u zemljama u razvoju u odnosu na Internet i telefone. Štampani mediji su značajni i za širenje informacija i za promovisanje učešća i različitih gledišta u društvu. Kompjuteri, iako nisu povezani u globalnu mrežu, jesu važno orudje u povećanju efikasnosti u svim društvenim sektorima. Nove tehnologije ne menjaju osnovnu ulogu informacija i znanja kao pokretača razvoja i smanjenja siromaštva, niti dovode u sumnju ulogu početnih informacija i komunikacijskih tehnologija. S druge strane, one kreiraju nove šanse za širenje dostupnosti, razmene i uticaja informacija i znanja.

2.2

Potencijalni uticaj ICT na siromaštvo se može sagledati na mikro, srednjem i makro nivou. Na mikro nivou, siromašni mogu da koriste ICT direktno upućivanjem svojim informativnih potreba, razvojem sopstvenih strategija i rešenja za unapredjenje svojih života i artikulisanje svojih interesa u društvenim procesima i institucijama koje utiču na njih. Ako se pravilno koriste i široko organizuju, ICT mogu povećati pristup siromašnih

informacijama na tržištu cena, zdravstvenim i obrazovnim resursima, informacijama o vladinim servisima i svojim sopstvenim pravima kao građana. ICT mogu doprineti većem učešću siromašnih u donošenju politike i pomoći im da izraze svoje potrebe i prioritete donosiocima odluka. ICT takodje omogućavaju siromašnima da dele znanje i traže rešenje svojih problema.

Primer 1

Nove informativne tehnologije: staro vino u novim flašama?

Pristup dobro uspostavljenim tehnologijama, kao što su telefoni, radio i televizija mogu transformisati živote siromašnih. Ostaje mnogo da se uradi na povećanom pristupu i efikasnijem korišćenju tih tehnologija. Većina siromašnih u svetu nikad nije telefonirala niti imala pristup telefonskom aparatu. Restriktivne komunikacije i medijske regulacije mogu da ograniče širenje i različitost medija. Mnoge kompanije, vladina ministarstva i lokalne i regionalne kancelarije u zemljama u razvoju još uvek nedovoljno koriste kompjutersku tehnologiju, uprkos njenom velikom uticaju na efikasnost i produktivnost.

Kada te stare tehnologije imaju toliko neiskorišćenog potencijala, da li nove tehnologije, poput Interneta, zaista nude nešto novo? Ukratko, kad se koristi na pravi način, da.

Internet drastično smanjuje troškove pravljenja informacija dostupnih drugima i pristupa

globalnim informativnim i saznavnim resursima. On olakšava forme "mnogi-mnogima" komunikacije i aktivnosti koje povezuju tradicionalne odnose i hijerarhije. Jedan značajan uticaj toga jeste povećana sposobnost grupa građanskog društva da dele informacije i stvaraju koalicije, širom sveta. S druge strane, za većinu korisnika Interneta najveća korist je rad koji je jeftiniji i brži nego do tada (dopisivanje mejlovima sa prijateljima i rodbinom ili dostupnost vladinih dokumenata na raznim sajtovima). U zemljama u razvoju, e-mail ostaje najčešći pristup Internetu, delom jer je to moćno i odgovarajuće orudje komunikacije, ali i zato što surfovanje netom može da bude skupo ili nepouzđano usled siromašne infrastrukture. Sateliti i druge napredne tehnologije mogu da obezbede nove pristupe.

Nedavne inovacije u mobilnoj telefoniji i satelitskoj komunikaciji mogu voditi novim i progresivnim informacijama i komunikacijskim orudjima posebno relevantnim za potrebe siromašnih. Na primer, u nekim zemljama u razvoju, zdravstveni radnik koristi diktafon da bi zabeležio podatke svojih pacijenata.

Nove ICT ne zamenjuju stare ali nude dodatke 'torbi sa alatom'. Pametna kombinacija starih i novih tehnologija može biti naročito moćna. Izazov za zemlje u razvoju je da osiguraju da se nove i stare tehnologije koriste na najpravilniji način u borbi protiv siromaštva i osnaživanju siromašnih.

Primer 2

Medjunarodni razvojni ciljevi i ICT ciljevi:
povećati zarade

Cilj

Smanjiti proporciju ljudi koji žive u ekstremnom siromaštvu na polovinu od 1990. do 2015.

Uloga ICT (primeri)

- Povećan pristup tržištu informacija i smanjenje operativnih troškova siromašnih poljoprivrednika i trgovaca
- Povećanje efikasnosti, takmičarskog duha i pristupa tržištu firmama zemalja u razvoju
- Omogućiti zemljama u razvoju da učestvuju u globalnoj ekonomiji i da koriste komparativne prednosti troškova

2.3

Na središnjem nivou ICT može da pomogne tranzicionim institucijama i posrednicima da rade efikasnije i budu odgovorniji u odnosu na potrebe siromašnih. Zdravstveni radnici mogu pristupiti najnovijim informacijama, dobiti pomoć pri dijagnostici i efikasnije ciljati intervencije i resurse uz pomoć ICT. Poljoprivredni posrednici mogu efikasnije pristupiti i širiti lokalno i globalno znanje o usevima, primeni pesticida, navodnjavanju i

drugim aspektima neposredne poljoprivrede za potrebe najsiromašnijih. Nastavnici mogu pristupiti i deliti novi trening materijal, nastaviti svoje obrazovanje i izložiti svojim studentima ideje i iskustva drugih studenata u svetu. Lokalne vlasti mogu bolje dobiti informacije o potrebama siromašnih, raditi na njihovih potrebama efikasnije a ljudi kojima služe će ih gledati sa više uvažavanja. ICT može pomoći u produktivnosti lokalnih poslova, koji onda postaju odgovorniji prema svojim potrošačima i korisnicima. Može pomoći lokalnim nevladinim organizacijama da se efikasnije mobilišu i izraze interese siromašnih na lokalnom nivou i dele informacije i strategije sa sličnim grupama u drugim delovima sveta.

Primer 3

Medjunarodni razvojni ciljevi i ICT ciljevi: zdravlje

Cilj

- Smanjenje smrtnosti novorodjenčadi i dece za dve trećine od 1990. do 2015.
- Smanjenje smrtnosti majki za tri četvrtine od 1990. do 2015.
- Obezbediti pristup svima kojima trebaju servisi reproduktivnog zdravlja do 2015.

Uloga ICT (primeri)

- Unaprediti osnovne i radne treninge za zdravstvene radnike

- Unaprediti monitoring i deobu informacija o bolestima i gladi
- Unaprediti pristup seoskih negovatelja specijalističkoj podršci i dijagnostici
- Unaprediti pristup informacijama o reproduktivnom zdravlju, uključujući informacije o prevenciji side praćene odgovarajućim sadržajem i na lokalnim jezicima

2.4

Na makro nivou ICT može pomoći stvaranju efikasnijeg i transparentnijeg tržišta, participativnijem procesu upravljanja i novim formama ekonomskih i socijalnih inovacija koje će koristiti siromašnima. Širok i efikasan protok informacija i robustna komunikaciona struktura su vitalne komponente dobrog funkcionisanja tržišta. Slab protok informacija i loša komunikaciona infrastruktura stvaraju glavne prepreke održivom ekonomskom rastu zemalja u razvoju. Nedostatak informacija i shodno tome nedostatak transparentnosti, slabe pravovremene reakcije i odgovornost vladinih institucija i stvaraju okruženje u kome cveta korupcija.

S druge strane, ako siromašni imaju informacije o programima i resursima vlade, njihovim pravima kao građana i komplementarnost između vladinih ciljeva i stvarne dostupnosti servisa i resursa, imaju veću mogućnost da izvrše pritisak na tu vladu i nameću joj odgovornost.

2.5

ICT su vredno orudje za deobu informacija i podizanje svesti u okviru šire razvojne zajednice u borbi protiv siromaštva i ostvarivanje Medjunarodnih razvojnih ciljeva. Multilateralne i bilateralne razvojne agencije mogu efikasnije da rade jedne sa drugima i svojim partnerima u zemljama u razvoju. Širok spektar stavova i glasova iz zemalja u razvoju može se iskoristiti u medjunarodnim debatama o siromaštvu i razvoju, uključujući i glasove siromašnih. Nevladine organizacije i organizacije civilnog društva mogu da se umreže na svetskom nivou i više i efikasnije saradjuju. Gradjani zemalja u razvoju mogu da budu bolje upoznati sa realnošću siromaštva i značajem jedinstvenog i zajedničkog medjunarodnog odgovora na to.

Primer 4

Medjunarodni razvojni ciljevi i ICT ciljevi: održivi razvoj

Cilj

Primena nacionalnih strategija za održivi razvoj kao i povraćaj izgubljenih resursa u okruženju do 2015.

Uloga ICT (primeri)

- Tehnologije i komunikacione mreže omogućavaju efikasnije praćenje, upravljanje resursima i smanjenje rizika u okruženju i u najudaljenijim krajevima

-
- Povećan pristup i svest o održivim razvojnim strategijama u oblastima kao što su poljoprivreda, higijena, korišćenje vode, mine itd.
  - Veća transparentnost i praćenje zloupotrebe okruženja (prirode) i veći broj regulacija u tom polju
  - Lakša razmena znanja i povezivanje medju kreatorima politike, onima koji te politike sprovode i zastupničkim grupama

Primer 5

Medjunarodni razvojni ciljevi i ICT ciljevi:
obrazovanje

Cilj

- Do 2015. upisati svu decu u osnovne škole
- Osnažiti žene tako što će se eliminisati rodna nejednakost u osnovnim i srednjim školama do 2015.

Uloga ICT (primeri)

- Povećati broj školovanih nastavnika pomoću ICT i dopisnog učenja, omogućiti im podršku, umrežavanje i povezivanje sa drugim nastavnicima i u zemlji i u inostranstvu
- Unaprediti efikasnost obrazovnih ministarstava i tela strateškim primenama tehnologija i omogućiti razvoj ICT veština

-
- Proširiti dostupnost kvalitetnih obrazovnih materijala/resursa
  - Obezbediti obrazovne i programe opismenjavanja posebno namenjene ženama i devojčicama uz korišćenje odgovarajućih tehnologija
  - Uticati na javno mnjenje o rodnoj jednakosti kroz informativne/komunikacione programe koristeći sve mogućnosti ICT

2.6

Postoje, naravno, i neka ograničenja i prepreke koje treba savladati da bi se osigurao pozitivan učinak ICT na siromaštvo. Na makro nivou nejednak pristup novim orudjima i mrežama može dovesti do povećanja nejednakosti. Postoji rizik da bogati imaju bolji pristup ICT od siromašnih, koji su tako isključeni od dobrobiti 'ekonomije znanja'. To može da utiče ili poveća postojeći disparitet zarada, znanja, veština i mera socijalnog razvoja. Ovakva situacija intenzivira važnost pozitivnih mera u pristupu informacijama i komunikacionim orudjima za siromašne i omogućava da se te tehnologije koriste na način koji dovodi do širenja informacija siromašnima i povećava njihove mogućnosti efikasnog učestvovanja u donošenju odluka i obraćanja institucijama koje utiču na njihove živote. To takodje povećava poverenje i transparentnost vladinih institucija na svim nivoima.

2.7

Na mikro nivou postoje prepreke za efikasno korišćenje ICT od siromašnih i za njih. Nekim ICT, kao što je radio, može se široko pristupiti bez posebnih veština, osim poznavanja jezika kojim se govori. Druge ICT, kao što je kompjuter ili korišćenje Interneta, zahtevaju veštine i korisnika i onih koji održavaju decentralizovane mreže i rade adaptaciju softvera za lokalno korišćenje. Nepismenost može biti ozbiljna prepreka korišćenju mnogih ICT (iako se ICT mogu koristiti na kreativan način u borbi protiv nepismenosti, kao što su titlovi na televiziji). Prepreke sa kojima se siromašni sreću i koje ih onemogućavaju u korišćenju ICT usled nedostatka veština, mogu se smanjiti obrazovanjem i treninzima da bi se povećale pojedinačne veštine i razvojem aplikacija koje su prilagodjene potrebama nepismenih ili onih koji imaju neko malo znanje.

2.8

Siromašne grupe, posebno žene, mogu se suočiti sa posebnim ograničenjima u pristupu ICT i njihovog korišćenja za svoje specifične potrebe. Žene su siromašnije, sreću se sa većim društvenim ograničenjima i slabije su obrazovane od muškaraca (puno je nepismenih). Žene su manje u stanju da plate pristup ICT, bilo zato što nemaju novca uopšte ili nemaju kontrolu nad kućnim budžetom. Ograničenje ženinog vremena ili kretanja van kuće takodje smanjuje njihovu mogućnost pristupa tehnologijama. Slična ograničenja se javljaju i u drugim grupama koje su marginalizovane usled istorijskih, kulturnih ili etničkih razloga.

2.9

ICTs su korisne jedino ako su korisnici u mogućnosti da koriste informacije i komunikativne mogućnosti. Važno je ne samo omogućiti dostupnost relevantnih informacija za siromašne na njihovom jeziku, već i da ICT utiču na različitost izvora informacija, različite pristupe izazovima sa kojima se siromašni susreću, tako da mogu da odluče kako da zadovolje svoje potrebe. Stvaranje informativno bogatog okruženja ne znači samo široku dostupnost informacija, nego i mogućnost da se glasovi ljudi čuju (uključujući i glasove siromašnih i tradicionalno ugroženih grupa).

2.10

Postoje prepreke za adaptaciju i inoviranje ICT aplikacija i njihovih sadržaja u emitovanju odredjenih progama. Radio i televizijski programi, telefonski informativni servisi i kompjuteri su visoko adaptivni za krajnje korisnike. U politički pravnom i regulisanom okruženju ljudi nastoje da razviju specijalizovane proizvode i izadju u susret lokalnim potrebama. S druge strane, u mnogim slučajevima postoje prepreke lokalnim inovacijama kao što je vladin monopol na radio prenose. Pod liberalizovanim programskim režimima vlasnici privatnih programa nisu voljni da investiraju u programe koji se odnose na siromašne jer tu nema interesa kod oglašivača i onih koji se reklamiraju. U nekim zemljama, lingvistika i sl. uzrokuju podelu tržišta i smanjuju komercijalnu motivaciju za proizvodnju softverskih

aplikacija ili radio i televizijskih programa na lokalnim jezicima. Brzo širenje otvorenih softverskih izvora nudi značajan potencijal u smanjenju troškova softvera za korisnike u zemljama u razvoju i omogućava veće adaptacije softvera u skladu sa potrebama u tim zemljama.

2.11

Siromašni zavise od mreža informacija i znanja kojima mogu da veruju. Sve dok se ne pojave novi izvori, siromašni se lako ne prebacuju na nove tehnologije čak iako one omogućavaju brži pristup informacijama. Ovo se posebno odnosi na zemlje gde informacije nisu slobodno dostupne, gde su mediji kontrolisani ili pod jakim uticajem države ili su u rukama malog broja elita. ICT može unekoliko pomoći u promeni ovakvog stanja, posebno pomažući u premošćavanju ili obezbeđivanju alternative tradicionalnim putevima informacija i komunikacije. S druge strane, obezbeđivanje ICT samo po sebi ne ispunjava, niti uklanja ove duboke promene.

2.12

Prepreke širokom korišćenju ICT kao orudja u smanjenju siromaštva nisu jedinstvene za ICT kao sektor. Postoje prepreke uzrokovane lošom vladom, neadekvatnim obrazovanjem i treningom, kao i slabim mogućnostima u okruženju. To su problemi sa kojima se sve zemlje bore povremeno. ICT može doprineti njihovom rešavanju, ali one nisu zamena za te probleme a odgovor međunarodne zajednice izazovima ICT mora biti organizovan u svetlu tih principa.

Suočavanje sa izazovima

3.1

Najvažnija uloga u stvaranju okruženja bogatog informacijama u zemljama u razvoju i korišćenje ICT kao orudja u borbi protiv siromaštva, pripada upravo zemljama u razvoju. Vlade zemalja u razvoju treba da stvore okruženje koje će omogućiti usvajanje slobodnog protoka informacija, rast informativnih i komunikacionih mreža, široko prihvaćeno usvajanje lokalno odgovarajućih ICT orudja i osnaživanje siromašnih korišćenjem tih orudja i mreža. To treba da se radi u bliskom partnerstvu građana, privatnog sektora, civilnog društva i najvažnije sa siromašnim građanima. U tom smislu, izazov je integralni deo širih promena usvajanja participativnog i održivog pristupa razvoju. Odredjeni broj vlada zemalja u razvoju već čini napore u realizaciji razvojnih benefita koje omogućavaju ICT, bilo kao pokretači ekonomskog rasta i međunarodne kompetitivnosti, bilo kao orudja realizacije Međunarodnih razvojnih ciljeva u svojim zemljama.

3.2

Od suštinskog je značaja postojanje okruženja koje omogućava protok informacija i komunikacije, uključujući i regulatorne mehanizme za to. Zahtev za pristup informacijama i komunikacionim servisima u zemljama u razvoju je značajan, čak i među siromašnima, a mnogi od zahteva uopšte nisu ispunjeni. Postoji značajna evidencija da su siromašni spremni da izdvoje određena sredstva na informisanje i komunikacione servise, ukoliko su dostupni, jer ih u protivnom (vreme, novac ili oboje) troše na

neefikasan način. Iskustva iz telekomunikacionog sektora širom sveta ukazuju da pomeranje iz monopolizovanog javnog sektora ka dobro regulisanom, kompetitivnom privatnom tržištu vodi brzom unapredjenju kvaliteta, troškova i pristupa tim servisima. Odgovarajućom mešavinom tržišnih ulaganja i vladinih napora, pristup se može proširiti do najsiromašnijih i najudaljenijih zajednica.

3.3

Jednako je važno da vlade zemalja u razvoju primenjuju politike koje više promovišu investicije privatnog sektora i inovacije. Na primer, mala i srednja preduzeća su mašine pokretači novih poslova i ekonomskog rasta i oni često prvi usvajaju inovacije u poslovnim tehnologijama i procesima. Do sada u mnogim zemljama postoje ogromne regulativne i finansijske prepreke inovacijama i rastu. Ekonomske koristi od unapredjenih komunikacija i protoka informacija će biti veće kada okruženje bude omogućilo i podržalo inovacije i stvaranje različitih projekata. Dodatno, mala i srednja preduzeća su vitalni snabdevači mnogih servisa za siromašne, uključujući one koji se odnose na informisanje i komunikaciju. Efikasan i dinamičan privatni sektor će voditi unapredjenju servisa i jeftinijim proizvodima i dobrima za siromašne.

3.4

Treći važan element okruženja u kojem je moguć napredak je primena politika koje omogućavaju slobodan protok informacija i podstiče različitost u elektronskim i štampanim medijima. U mnogim zemljama restriktivni medijski režimi ograničavaju

različita mišljenja i informacije koje siromašni mogu da čuju. Potrebno je da vlasti dozvole i podstaknu slobodu izražavanja, kao i nezavisne medije različite vlasničke strukture. Na primer, davanje radio licence za lokalne radio stanice povećava mogućnosti za pravljenje odgovarajućeg programa koji je u skladu sa potrebama zajednice. Strogo koncentrisano vlasništvo medija takodje smanjuje različitost informativnih izvora i ograničava produkciju lokalnog sadržaja. Vladine politike promovisanja transparentnosti i odgovornosti, poput zakona o slobodi izražavanja takodje mogu da budu od velike važnosti.

3.5

Promovisanje pristupa siromašnih ICT, posebno onih u ruralnim i udaljenim oblastima, zahteva napore vlade, privatnog sektora i drugih partnera.

Ruralno siromaštvo je tipično za nemogućnost pristupa servisima i infrastrukturi usled tehničkih i ekonomskih prepreka. Izazov za vlade zemalja u razvoju je diferenciranje između prepreka pristupu koje upućuje privatni sektor i onih koje kombinovanjem siromaštva i izolacije zahtevaju posvećenost vladinih resursa, bar u tranzicionom periodu. Na primer, univerzalni pristup telekomunikacionim servisima mnoge vlade vide kao politički cilj. U većini zemalja većina stanovnika mogu se služiti komercijalnim servisima, ali vlada mora da preduzme proaktivne mere da omogući servise koji su dostupni najsiromašnijima i onima koji žive u udaljenim područjima.

Važan segment izdavačke delatnosti Centra je i prevodjenje tekstova i publikacija o različitim pitanjima invalidske problematike. Tekstovi su postavljeni na sajtu Centra (www.cilsrbija.org) a publikacije se osim u E-biblioteci mogu dobiti i u štampanoj verziji.

Do sada su prevedene:

1. Madridska deklaracija, 2002. (2003 - European Year of People with disabilities - Madrid Declaration)
2. Prepreke za jednakost – dvostruka diskriminacija žena sa invaliditetom, 2004. (Obstacles to Equality – Double discrimination of women with disabilities, *Issues, Resources, Connections* by Rannveig Traustadottir – published by *Disability Awareness in Action*)
3. Nasilje je smrt duše, 2004. (Violence means death of the soul, Induction Kit by Dinah Radtke et al, DAPHNE project)

CCCCCCCC
CCGCCCG
CCCCCGCC

POVERTY
REDUCTION
STRATEGY

CENTAR ZA
SAMOSTALNI
ŽIVOT INVALIDA
SRBIJE

